

٣٥ الْيَوْمَ هُنَّا	٣٦ سُورَةُ الْأَحْقَافِ الْجَيْشُ (٢٦)	٣٧ رُؤْيَا تِهَا
اوڑ ٤ رुकूٰઓ ہے	سُورَةِ الْأَحْقَافِ مکا میں ناجیل ہوئی	یہ سے ۷۵ آیات ہے
بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ	لَهُمْ تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللّٰهِ الْعَزِيْزِ الْحَكِيمِ	
ہا میم۔ یہ سے کتاب کا عطا جانا جابر دست، ہیکم و مولانا احمد رضا خاں سے ہے۔		
مَا خَلَقْنَا السَّمَوٰتَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا		
ہم نے آسمانوں اور زمین اور ان چیزوں کو جو ان دوں میں ہے پیدا نہیں کیا		
إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٌ مُسَمٌّ وَالَّذِينَ كَفَرُوا		
ماگر ماسیلحت کے عالمیں اور اپکار کیوں ہوئے وکٹ تک کے لیے۔ اور کافر لوگوں		
عَمَّا أُنْذِرُوا مُعْرِضُونَ ۝ قُلْ أَرَعِيْتُمْ مَا تَدْعُونَ		
جیسے سے ان کو درایا جاتا ہے اور اس کرتے ہے۔ آپ فرمادیجیے بخواہ بخواہ اور وہ		
مِنْ دُونِ اللّٰهِ أَرْءُوْنِيْ ماذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ		
جیسے تھے تھے پوکارتے ہو اخلاق کو چوڑ کر متعالوں کے عناوین سے زمین پیدا کی		
أَمْ لَهُمْ شُرُكٌ فِي السَّمَوٰتِ إِنْتُوْنِيْ بِكِتَبٍ		
یا ان کی شیراکت ہے آسمانوں میں؟ میرے سامنے یہ سے کوئی آنکھ سے پہلے		
مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثْرَرَهُ مِنْ عِلْمٍ إِنْ كُنْتُمْ صَدِيقِيْنَ ۝		
کی کوئی کتاب لایا یا کوئی مانکوں کیلئے آپ کو اس کے ساتھ ہے تو تم سچے ہو۔		
وَمَنْ أَضَلُّ مِنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَنْ		
اوڑ یہ سے جیسا کہ گومراہ کوئی ہو گا جو اخلاق کو چوڑ کر پوکارے وہی کو		
لَا يَسْتَحِيْبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَمَةِ وَهُمْ		
جو کیا مات کے دن تک وہیں جواب نہیں ہے سکتا۔ اور وہ وہیں کے		
عَنْ دُعَاءِهِمْ غَفُولُونَ ۝ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ		
پوکارنے سے بھی بے بھر ہے۔ اور جب لوگوں کا ہشر ہو گا تو یہ وہیں کے دھرم من		
أَعْذَاءَ وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كُفَرِيْنَ ۝ وَإِذَا تُشْلَى		
بن جائے گو اور وہیں کیلئے اور وہیں کیلئے اور وہیں کیلئے اور وہیں کیلئے		

عَلَيْهِمْ أَيْتُنَا بَيْتِنِتِ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ

ہماری ساں ساں آیا تے تیلابات کی جاتی ہے تو کافر لੋگ ہک کے مُعتادلیک جب ہک عن کے

لَمَّا جَاءَهُمْ لَهُذَا سُحْرٌ مُّبِينٌ ۝ أَمْ يَقُولُونَ

پاس آیا کہتے ہے کہ یہ تو بُلما جاؤ ہے۔ کیا یہ کہتے ہے کہ اس

أَفَتَرَهُ ۝ قُلْ إِنْ أَفْتَرَتِهِ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي

نبی نے عس کو ڈاک لیا ہے؟ آپ فرمایا ڈیجیے کہ اگر میں نے عس کو ڈاک لیا ہے تو تم اخلاع کے مُکابلوں میں میرے

مِنَ اللَّهِ شَيْءًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تَفِيضُونَ فِيهِ ۝ كَفِ بِهِ

کوچھ بھی کام نہیں آتا سکو گے۔ اخلاع بُلما جانتا ہے جس میں تم لوگو رہتے ہو۔ اخلاع کی شہادت

شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ ۝ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۝

میرے اور تمہارے درمیان کافی ہے۔ اور وہ بھوت جیسا بخشانے والا، نیحاۃت رحم والا ہے۔

قُلْ مَا كُنْتُ بِدُعًا مِنَ الرَّسُولِ وَمَا أَدْرِي

آپ فرمایا ڈیجیے کہ میں رکھلوں میں سے کوئی نہ آیا، اور مُજے کیا بھر کے

مَا يُفْعَلُ بِي وَلَا يُكْمُ ۝ إِنْ أَتَبْعُ إِلَّا مَا يُؤْتَى

میرے ساتھ اور تمہارے ساتھ کیا جائے گا؟ میں تو سیکھ عسی کا ڈنیبا کرتا ہوں جو میری ترک

إِلَيْ ۝ وَمَا آنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ ۝ قُلْ أَرَأَيْتُمْ

وہی کیا جا رہا ہے اور میں سیکھ ساں ساں درانے والا ہوں۔ آپ فرمایا باتلائے

إِنْ كَانَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرُتُمْ بِهِ وَ شَهَدَ شَاهِدٌ

اگر یہ کوئی آن اخلاع کی ترک سے ہو اور تم نے عس کے ساتھ کوئی کیا اور بنی ہرساٹل

مِنْ ۝ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى مِثْلِهِ فَامْنَ

میں سے اک گواہ نے گواہی دی عسی جسی کیتاب کی، کہیں وہ ہیماں لے آیا،

وَ اسْتَكْبَرْتُمْ ۝ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ۝

اور تم تکبیر کرتے رہے۔ یعنی ان اخلاع جالیم کوئم کو ہدایات نہیں دتے۔

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَانَ خَيْرًا

اور کافر نے ہیماں والوں کے مُعتادلیک کیا کہ اگر یہ دین بہتر ہوتا

مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ ۝ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ فَسَيَقُولُونَ

تو یہ عس کی ترک ہم سے سبکت ن کرتے اور جب عس نے عس کے اریخی سے ہدایات ن پاہی تو اب یہ کھلے

هَذَا إِنْكَ قَدِيمٌ ۝ وَمِنْ قَبْلِهِ كِتْبٌ مُّوسَىٰ

ये तो पुराना जूँठ है. हालांकि इस से पहले मूसा (अलैहिस्सलाम) की किताब

إِمَامًا وَ رَحْمَةً وَ هَذَا كِتْبٌ مُّصَدِّقٌ لِسَانًا

रहनुमा और रहमत थी. और ये किताब है जो तस्वीक करने वाली है, अरबी

عَرَبِيًّا لَّيْتَنِذَرَ الَّذِينَ ظَلَمُوا ۝ وَ بُشْرَى لِلْمُحْسِنِينَ ۝

जबान वाली है ताके वो आलिमों को डराए और ऐहसान करने वालों के लिये बशारत हो.

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ تُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَهُ خُوفٌ

बेशक जिन लोगों ने कहा के हमारा रब अल्लाह है, फिर वो जमे रहे तो उन पर न खौफ

عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ۝ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ

होगा। और न वो गमगीन होंगे. ये जनती हैं,

خَلِدِيْنَ فِيهَا جَزَاءً بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۝

उस में वो हमेशा रहेंगे. उन आमाल के बदले के तौर पर जो वो करते थे.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالَّدِيهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ

और हम ने इन्सान को हुक्म हिया उस के वालिहैन के साथ भलाई करने का. उस की मां ने उस को पेट में

أُمْهَةَ كُرْهًا وَوَضَعْتُهُ كُرْهًا وَحَمْلَةً وَفِطْلَةً

उठाया तकलीफ से और उस को जना तकलीफ से. और उस का पेट में रेहना और उस का दूध छुड़ाना

ثَلَثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشْدَدَهُ وَ بَلَغَ أَرْبَعِينَ

तीस महीनों में होता है. यहां तक के जब वो अपनी जवानी को पहोंच जाता है और चालीस साल की उम्र

سَنَةً ۝ قَالَ رَبِّ أُوْزِعِنِي أَنْ أَشْكُرْ نِعْمَتَكَ

को पहोंचता है, तो केहता है के ए मेरे रब! तू मुझे इस की तौज़ीक है के मैं तेरी नेअमत का शुक अदा करूँ

الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَى وَالِدَيَ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا

जो तू ने मुझ पर और मेरे वालिहैन पर की और इस की के मैं नेक अमल करूँ

تَرْضِهُ وَ أَصْلِحْ لِي فِي ذُرْرِيَّتِي ۝ إِنِّي تُبْتُ

जो तू पसन्द करे, और तू मेरे लिये मेरी औलाह में सलाह (वतकवा) रख दे. यकीनन मैं तेरी तरफ तौबा

إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ ۝ أُولَئِكَ الَّذِينَ

करता हूँ और मैं मुसलमानों में से हूँ. यही लोग हैं के जिन से

نَتَّقَبِّلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاءُرُ
 ہم ان کے نہ ک املا کبھی ل کرتے ہے اور ہم ان کی باتاں سے دوستی جو
عَنْ سَيِّاتِهِمْ فِي أَصْحِبِ الْجَنَّةِ وَعَدَ الصِّدِّيقُ الَّذِي
 کرتے ہے، وہ جناتیوں میں ہو گے۔ اس سچے وادی کی بینا پر جو
كَانُوا يُوعَدُونَ ۝ وَالَّذِي قَالَ لِوَالدِّيْهِ أَفِي لَكُمَا
 ان سے وادا کیا جاتا تھا۔ اور جس نے اپنے والدین سے کہا کہ وہ کہے تو تم پر،
أَتَعِدُنَّنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِنْ قَبْلِيٍّ
 کیا تم میں تھا دراٹے ہو اس سے کہ مکبھ سے نیکالا جائیں گا۔ حالانکے میں سے پہلے عزماتے گوئے یوکی ہے؟
وَهُمَا يَسْتَغْيِثُنَ اللَّهَ وَيُلْكَ أَمْنٌ ۝ إِنَّ وَعْدَ
 اور وہ دوں اکلیل سے فریاد کر رہے ہیں کہ تera ناس ہو! تو یہ مان لے آ۔ یکینن اکلیل کا
اللَّهُ حَقٌّ ۝ فَيَقُولُ مَا هُدَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ ۝
 وادا سچا ہے، فیر بھی وہ کہتا ہے کہ یہ تو مکبھ پہلے لوگوں کے انکسانے ہے۔
أُولَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمِّمٍ قَدْ خَلَتْ
 یہی لوگ ہیں جن پر اجرا بھی کا کلیل سا بھیت ہو یعنی بخشش میں ہے اسی کے جو جنات
مِنْ قَبْلِهِمْ قِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ ۝ إِنَّهُمْ كَانُوا
 اور انسانوں کی ان سے پہلے گوئے یوکی ہے، کہ یکینن یہ بھسارے
بُخَسِّرِينَ ۝ وَلِكُلِّ دَرَجَتٍ إِمَّا عَمِلُوا وَلِيُوْقِيَهُمْ
 والے ہے۔ اور سب کے دوستیات ان کے آملاں کے میڈیا بھی ہے۔ اور تاکہ اکلیل
أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ ۝ وَيَوْمَ يُعرَضُ
 ان کو ان کے آملاں کا بھاندا پورا پورا دے اور ان پر یہی نہیں کیا جائے گا۔ اور جس دن انکیروں
الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَتِكُمْ
 کو آگ پر پہنچا کیا جائے گا، (کہا جائے گا) کے تم نے اپنے مچے دا لیے
فِي حَيَاةِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تُجْزَوْنَ
 اپنی ہنچی لینڈنگی میں اور تم نے اس سے شایدی دا لیا۔ تو آج تمھے سزا دی جائے گی
عَذَابَ الْهُوْنِ بِمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ فِي
 لینڈنگ کے اجرا بھی اس واجہ سے کے تم جمیں میں

الْأَرْضِ بِعَيْرِ الْحَقِّ وَبِمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ ﴿٦﴾ وَإِذْكُرْ

نَاہک تکشیب کرتے ہے اور اسی وجہ سے کہ تو تم ناہک رہا۔ اور تم یاد کرو

أَخَا عَادٍ إِذْ أَنْذَرَ قَوْمَهُ بِالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَتْ

کوئی میراث کے بارے کو۔ جب کہ عینہ نے اپنی کوئی کو ادا کیا اور ان سے پہلے

النُّدُرُ مِنْ بَيْنِ يَدِيهِ وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَا تَعْبُدُوا

اور ان کے باہم بھی دارانے والے گوجر چوکے ہیں کہ ایسا ذات مات کرو

إِلَّا اللَّهُ هُنَّ أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابٌ يَوْمٌ عَظِيمٌ ﴿٧﴾

مجاہد اخلاق ہی کی۔ یعنی دن کے انجام کا دن ہے۔

قَالُوا أَجِئْنَا لِتَأْفِكَنَا عَنِ الْهُدَىٰ فَأَتَنَا بِمَا تَعْدُنَا

تو عینہ نے کہا کہا ہم اپنے پاس تھے اس لیے آئے ہو تو کہا ہم اپنے مانعوں سے ہٹا دیں؟ تو لے آیا ہم اسی میں سے تھے

إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّدِيقِينَ ﴿٨﴾ قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْ

ہم ہی کہا رہے ہو اگر تم سچے ہو۔ نبھی نے کہا کہ ایسا لیکن تو سیکھ اخلاق ہی کے

اللَّهُ هُوَ وَأَبْلَغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَكُمْ أَرْكُمْ قَوْمًا

پاس ہے۔ اور میں تھوڑے وہی پہنچا تھا ہم اسی سے کہ کہا گیا ہے، لیکن میں تھوڑے اسی کوئی دھمکی رہا ہے

تَجْهَلُونَ ﴿٩﴾ فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أَوْدِيَةِ

جو جھاکت کرتی ہے۔ فیکر جب عینہ نے وہ انجام دے دیا کہ بآسانی ہے جو ان کی وادیوں کی ترکیب آ رہا ہے

قَالُوا هَذَا عَارِضٌ فَمُطْرُنَا بَلْ هُوَ مَا اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ

تو بھائیو بآسانی ہے جو ہم پر باریسا اے۔ (کہا گیا) بلکہ یہ وہ انجام دے جیسے کہ تم جلدی تلبی کر رہے ہے۔

رِيحُ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿١٠﴾ تُدَمِّرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ

یہ اسکے تھوڑے ہوا ہے جیسے میں دیکھتا کہ انجام ہے۔ جو ہر چیز کو اپنے دھم کے ہوکم سے ملبھا میت

رِجْهَا فَاصْبِحُوا لَا يُرَى إِلَّا مَسْكِنُهُمْ كَذِلِكَ نَجِزِي

کر دے گی، اب وہ اسے ہو گا کہ وہ مکانات کے سیوا کوئی بھی دیکھا نہیں دیتا۔ اسی ترکیب ہم

الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ ﴿١١﴾ وَلَقَدْ مَكَثُوكُمْ فِيهَا

میں لے گی، اسے کہا جائے کہ وہ اسی وجہ سے کہا جائے کہ اسی وجہ سے اسی وجہ سے

إِنْ مَكَثَكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمِعًا وَأَبْصَارًا وَ

نے تھوڑے نہیں دی، اور ہم نے ان کے لیے کان اور آنے اور دل

أَفِدَّهُ مِنْ فِيمَا أَغْنَى عَنْهُمْ سَمِعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ
بناओ थे। फिर उन के कान और उन की आंखें और उन के हिल

وَلَا أَفِدَتْهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا يَجْهَدُونَ ۝ بِاِيْتٍ
कुछ भी काम न आये, इस लिये के वो अल्लाह की आयात का ईन्कार

اللَّهُ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهِزُونَ ۝ وَلَقَدْ
करते थे, और उन को धेर लिया। उस अग्राब ने जिस का वो मजाक उड़ाया करते थे। यकीनन

أَهْلَكْنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرْبَىٰ وَصَرَفْنَا الْأُبَيْتِ
हम ने हलाक किया। उन बसितयों को जो तुम्हारे ईद गिर्द हैं और हम ने निशानियों को फेर फेर कर बयान किया।

لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ ۝ فَلَوْلَا نَصَارَاهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا
ताके वो रुजूब करें। तो जिन को उन लोगों ने अल्लाह के सिवा तकर्ब के लिये

مِنْ دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا إِلَهَةً بَلْ ضَلَّوْا عَنْهُمْ
माखूद बना रखा था, उन्होंने उन की मदद क्यूँ नहीं की? बल्के वो उन से खो गये।

وَذَلِكَ إِفْكُهُمْ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۝
और ये उन का जूठ था और उन की धड़ी हुई बातें थीं।

وَإِذْ صَرَفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِنَ الْجِنِّ يَسْتَعْوُنَ الْقُرْآنَ ۝
और जब के हम ने आप की तरफ कटी एक जिन्नात को मुतवज्जेह किया के कुर्यान सुनें।

فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنْصِتُوا ۝ فَلَمَّا قُضِيَ وَلَوْا
फिर जब वो लोग कुर्यान के पास आ पहुँचे तो केहने लगे के चुप रहो। फिर जब किराअत खतम हो गई तो वो

إِلَى قَوْمِهِمْ مُنْذَرِينَ ۝ قَالُوا يَقُولُونَا إِنَّا سَمِعْنَا
अपनी क्रौम की तरफ डराने के लिये वापस आये। केहने लगे ए हमारी क्रौम! हम ने एक किताब

كِتَابًا أُنزَلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ
सुनी है जो मुसा (अदैहिस्सलाम) के बाद उतारी गई है, जो सच्चा बतलाने वाली है उन किताबों को

يَدِيهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ ۝
जो उस से पेहले थीं जो हक की तरफ और सीधे रास्ते की तरफ रहनुमाई करती हैं।

يَقُولُونَا أَجِبُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَأَمِنُوا بِهِ يَعْفُنْ لَكُمْ
ऐ हमारी क्रौम! तुम अल्लाह के दाइ का केहना मान लो और उस पर ईमान ले आओ, अल्लाह तुम्हारे लिये

٩٣ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجْزِمُ مِنْ عَذَابِ الْيَمِّ

تُعْلَمُ أَنَّهُمْ بِهِمْ دَارُوا أَوْرَدُوا

وَمَنْ لَا يُحِبُّ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ

जो अल्लाह के दार्द की बात नहीं मानेगा, तो वो जमीन में (भाग कर) अल्लाह को थका नहीं सकेगा।

وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أُولَئِكَ فِي ضَلَالٍ

और उस के लिये अल्लाह के सिवा कोई हिमायती भी नहीं होगा। यही लोग खुली गुमराही

مُمِينٌ ۝ أَوْلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ

में हैं। क्या उन्होंने देखा नहीं कि अल्लाह जिस ने आस्मान और जमीन पैदा

وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعِي بِخَلْقِهِنَّ بِقُدْرَةِ عَلَىٰ

किये और वो उन के पैदा करने की वजह से थका नहीं, वो इस पर काफिर है कि मुरदों

أَنْ يُنْجِيَ الْمَوْتَىٰ بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۝

को मिन्दा करे। क्यूँ नहीं! यकीनन वो ٤٢ चीज़ पर कुछ नहीं वाला है।

وَيَوْمَ يُعَرَّضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَىٰ النَّارِ ۝ أَلَيْسَ

और जिस दिन काफ़िरों को आग पर पेश किया जाएगा। (कहा जाएगा) क्या

هُذَا بِالْحَقِّ ۝ قَالُوا بَلٰى وَسَرِبَنَا ۝ قَالَ فَذُوقُوا

ये सच नहीं है? तो वो बोलेंगे क्यूँ नहीं! हमारे रब की कसम! अल्लाह फरमाएंगे कि फिर तुम अजाब

الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ ۝ فَاصْبِرْ

ये खो इस वजह से कि तुम कुछ करते थे। फिर आप सब कीजिये जैसा कि

كَمَا صَبَرَ أُولُوا الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا يَسْتَعْجِلُ

पैगम्बरों में से उलुल अजम पैगम्बरों ने सब किया और उन के लिये आप जल्दी

لَهُمْ ۝ كَاتَهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ ۝

न कीजिये। जिस दिन वो देखेंगे वो अजाब जिस से उन्हें डराया जा रहा है (तो वो समझेंगे)

لَمْ يَلْبِسُوهُ إِلَّا سَاعَةً ۝ مِنْ نَهَارٍ بَلْغُ

कि वो ठेहरे नहीं मगर दिन की एक घड़ी। ये (कुर्�आन) पहोंचा होना है।

فَهَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمُ الْفَسِقُونَ ۝

अब सिई नाफ़रमान ही हलाक होंगे।

رَوْعَانِهَا

(٩٥) سُورَةُ الْحُجَّةِ مِنْ حَكْمِ رَبِّنَا

الْيَتَمَّهَا

اوڑ ४ رुक्कों हैं

सूरों मुहम्मद महीना में नाजिल हुई

इस में ७८ आयतें हैं

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پاٹھتا हुं अल्लाह का नाम दे कर जो बड़ा मेहरबान, निषायत रहम वाला है

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ

जिन लोगों ने कुँझ किया और अल्लाह के रास्ते से रोका अल्लाह ने उन के

أَعْمَالَهُمْ ۝ وَالَّذِينَ أَمْنُوا وَعَمِلُوا الصِّلَحَتِ وَأَمْنُوا

अमल कल्पणा कर हिये. और जो लोग ईमान लाए और नेक अमल करते रहे और ईमान लाए उस पर

بِمَا نَزَّلَ عَلَىٰ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ ۝ كَفَرَ عَمَّا

जो मुहम्मद (सललल्लाहु अल्लाहि व सललम) पर उनके रब की तरफ से उतारा गया है और वो छक्के, तो अल्लाह ने उन से उन की

سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَّهُمْ ۝ ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا

भुराईयां दूर कर दी. और उन के हाल की ईस्ताह कर दी. ये इस वजह से के जिन्होंने कुँझ किया

اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ أَمْنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ

वो बातिल के पीछे चले हैं और ये के जो ईमान लाए हैं उन्होंने उस छक्की पैरवी की है जो उन के

مِنْ رَبِّهِمْ ۝ كَذِلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ ۝

रब की तरफ से है. इसी तरह अल्लाह ईन्सानों के लिये उन की मिसालें बयान करते हैं.

فَإِذَا لَقِيْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضْرِبُ الْرِّقَابَ حَتَّىٰ

फिर जब तुम काफिरों से मिलो तो उन की गर्दनें मारो. यहां तक के

إِذَا أَتْخَنْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ ۝ فَإِمَّا مَنِّا بَعْدُ

जब तुम उन का खुला बाहा चुको, तो मगज्जूत बांध लो. फिर या तो (क्रिहियों को) उस के बाद ऐउसान कर के (छोड़ देना है),

وَ إِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحُرْبُ أَوْ زَارَهَا ۝ ذَلِكَ

या फ़िदया ले कर (छोड़ना है), जब तक के लड़ने वाले अपने हथ्यार न रख हैं. ये तो हुवा.

وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَوْنَتَصَرَ مِنْهُمْ ۝ وَلَكِنْ لَيَبْلُوْ بَعْضَكُمْ

और अगर अल्लाह चाहता तो उन से इन्तिकाम लेता. लेकिन इस लिये ताके तुम में से एक को दूसरे के

بِعَضٍ ۝ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ

जरिये अल्लाह आजमाए. और वो जो कत्ल किये गए अल्लाह के रास्ते में उन के

يُضْلَلُ أَعْمَالَهُمْ ۝ سَيَهْدِيْهُمْ وَيُصْلِحُ بَالَّهُمْ ۝

આમાલ અલ્લાહ હરગિઝ કલાકદમ નહીં કરેગા॥ જલ્દ હી ઉન કી રહનુમાઈ કરેગા॥ ઔર ઉન કે હાલ કી ઈસ્લાહ કરેગા॥

وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَفَهَا لَهُمْ ۝ يَأْيُّهَا الَّذِينَ

औર ઉન કો જનત મેં દાખિલ કરેગા જિસ કા ઉન કે સામને અલ્લાહ ને તઆરુફ કરા દિયા હૈ. એ ઈમાન

اَمْنُوا إِنْ تَصْرُّوا إِلَهَ يَنْصُرُكُمْ وَيُشَتِّتُ اَقْدَامَكُمْ ۝

વાલો! અગર તુમ અલ્લાહ કી નુસ્રત કરોગો તો વો તુમહારી નુસ્રત કરેગા ઔર તુમહારે કદમ જમા દેગા॥

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعَسَّا لَهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ۝

औર જો કાફિર હોણે તો ઉન કે લિયે બરબાદી હૈ ઔર અલ્લાહ ને ઉન કે અમલ હબત કર દિયે હોય.

ذَلِكَ بِإِنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ۝

યે ઈસ વજહ સે કે ઉન્હોને નાપસન્દ કર્યા જો અલ્લાહ ને ઉત્તારા, ફિર અલ્લાહ ને ઉન કે આમાલ કલાકદમ કર દિયે.

اَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

ક્યા ફિર વો જમીન મેં ચલે ફિરે નહીં કે દેખતે કે ઉન લોગોનો કા અન્જામ કેસા હુંવા

الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ دَمَرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِلْكُفَّارِ

જો ઉન સે પેહલે થે? જિન કો અલ્લાહ ને મલ્યામેટ કર દિયા ઔર કાફિરોનું કે લિયે ઉન કી

اَمْثَالُهَا ۝ ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ امْنُوا

મિસાલેં હોય. યે ઈસ વજહ સે કે અલ્લાહ ઈમાન વાલોનો કા કારસાજ હૈ

وَأَنَّ الْكُفَّارِ لَا مَوْلَى لَهُمْ ۝ إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ

औર જો કાફિર હોણે હોય ઉન કા કોઈ કારસાજ નહીં. યકીનન અલ્લાહ ઉન લોગોનો કો જો ઈમાન

اَمْنُوا وَعَمِلُوا الصِّلْحَاتِ جَنَّتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

લાએ ઔર નેક અમલ કરતે રહે ઉન કો ઐસી જનતોનું મેં દાખિલ કરેગા॥ જિન કે નીચે સે નેહરેં બેહતી

الْأَمْهُرٌ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ

હોંગી. ઔર જો કાફિર હોય વો મજે કર રહે હોય ઔર ખાતે હોય જૈસા કે

كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالثَّارُ مَتَوَّى لَهُمْ ۝ وَكَائِنُونَ

ચૌપાએ ખાતે હોય, હાલાંકે આગ ઉન કા ઠિકાના હૈ. ઔર કિન્તી બસ્તિયાં

قِنْ قَزِيَّةٌ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِنْ قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجْتَكَ ۝

થીં જો તુમહારી ઈસ બસ્તી સે જિસ ને આપ કો નિકાલા ઉસ સે જ્યાદા કુલ્યત વાલી થી?

أَهْلَكُنَّهُمْ فَلَا نَاصِرَ لَهُمْ ۝ أَفَمَنْ كَانَ عَلَى بَيْنَةٍ

ਉਨ ਕੋਈ ਮਨੁਸ਼ ਨੇ ਬਲਾਕ ਕਿਯਾ, ਫਿਰ ਉਨ ਕਾਂ ਕੋਈ ਮਦਦਗਾਰ ਭੀ ਨਹੀਂ ਹੁਵਾ। ਕਿਧਾ ਵੀ ਸ਼ਾਬਿਖ ਜੋ ਅਪਨੇ ਰਥ ਕੀਤਾ ਰਫ਼ ਸੇ ਰੋਸ਼ਨ ਰਾਸਤੇ ਪਰਾਏ

مِنْ رَبِّهِ كَمَنْ زُرِّينَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۝

ਉਸ ਸ਼ਾਬਿਖ ਕੀਤਾ ਰਫ਼ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੇ ਲਿਧੇ ਉਸ ਕੀ ਬਹੁਅਮਲੀ ਮੁਖਾਧਿਆਨ ਕੀ ਗਈ ਔਰ ਜੋ ਅਪਨੀ ਘਾਹਿਸ਼ਾਤ ਕੇ ਪੀਛੇ ਚਲਤੇ ਹੈਂ

مَثُلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وُعِدَ الْمُتَقْوِنُ ۝ فِيهَا آنَهْرٌ

ਉਸ ਜਨਤ ਕਾ ਹਾਲ ਜਿਸ ਕਾ ਮੁਜ਼ਾਕਿਆਂ ਦੇ ਵਾਦਾ ਕਿਯਾ ਗਿਆ, ਧੇ ਹੈ ਕੇ ਉਸ ਮੌਜੂਦੇ ਨੇ ਨੇਹਡੇ ਹੈਂ

مِنْ مَآءِ غَيْرِ أَسِنٍ ۝ وَأَنَهْرٌ مِنْ لَبِنِ لَمْ يَتَعَيَّرْ طَعْمُهُ ۝

ਪਾਨੀ ਕੀ ਜੋ ਬਦਬੂਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਔਰ ਨੇਹਡੇ ਹੈਂ ਦੂਧ ਕੀ ਜਿਸ ਕਾ ਮਜ਼ਾ ਬਦਲਾ ਨਹੀਂ।

وَأَنَهْرٌ مِنْ خَمِيرٍ لَذَّةٌ لِلشَّرِبِينَ ۝ وَأَنَهْرٌ

ਔਰ ਨੇਹਡੇ ਹੈਂ ਸ਼ਾਬਿਖ ਕੀ ਜੋ ਪੀਨੇ ਵਾਲਾਂ ਦੇ ਲਿਧੇ ਲਗੀਂ ਹੈਂ। ਔਰ ਨੇਹਡੇ ਹੈਂ

مِنْ عَسَلٍ مُصَقَّىٌ ۝ وَلَهُمْ فِيهَا مِنْ كُلِّ الشَّهَرَاتِ

ਸੂਥਰੇ ਸ਼ਾਹਦ ਕੀ। ਔਰ ਉਨ ਕੇ ਲਿਧੇ ਉਨ ਮੌਜੂਦੇ ਹੈਂ ਹੁਕਮ ਕੇ ਮੇਵੇ ਹੈਂ ਔਰ

وَمَغْفِرَةٌ ۝ مِنْ رَزِّهِمْ ۝ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ

ਉਨ ਕੇ ਰਥ ਕੀਤਾ ਰਫ਼ ਸੇ ਮਗਫ਼ਿਰਤ ਹੈ। ਕਿਧਾ ਧੇ ਸ਼ਾਬਿਖ ਉਸ ਸ਼ਾਬਿਖ ਕੀਤਾ ਰਫ਼ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ ਜੋ ਆਗ ਮੌਜੂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ ۝ وَفِيهِمْ مَنْ

ਔਰ ਜਿਨ੍ਹੋਂ ਗਰਮ ਪਾਨੀ ਪਿਲਾਵਾ ਜਾਏਗਾ, ਫਿਰ ਵੀ ਪਾਨੀ ਉਨ ਕੀ ਅਨਤਿਇਆਂ ਕਾਟ ਦੇਗਾ? ਔਰ ਉਨ ਮੌਜੂਦੇ ਕੁਛ ਵੀ ਹੈਂ

يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ ۝ حَتَّىٰ إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا

ਜੋ ਆਪ ਕੀ ਤਰਫ਼ ਕਾਨ ਲਗਾਤੇ ਹੈਂ। ਧਹਾਂ ਤਕ ਕੇ ਜਥੁ ਵੀ ਆਪ ਕੇ ਪਾਸ ਦੇ ਨਿਕਲਤੇ ਹੈਂ ਤੋ ਉਨ

إِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مَاذَا قَالَ اِنْفَاقَ اُولَئِكَ الَّذِينَ

ਸੇ ਕੇਹਤੇ ਹੈਂ ਜਿਨ ਕੋ ਇਲਾਹ ਦਿਯਾ ਗਿਆ ਕੇ ਪੈਗਾਮਬਰ ਨੇ ਅਭੀ ਕਿਧਾ ਕਿਹਾ? ਧੇ ਵੀ ਹੈਂ ਕੇ ਜਿਨ

طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ ۝

ਕੇ ਹਿਲੀਂ ਪਰ ਅਲਲਾਹ ਨੇ ਮੁਹੂਰ ਲਗਾ ਦੀ ਹੈ ਔਰ ਧੇ ਲੋਗ ਅਪਨੀ ਘਾਹਿਸ਼ਾਤ ਕੇ ਪੀਛੇ ਚਲੇ ਹੈਂ।

وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادُهُمْ هُدًىٰ وَأَنَّهُمْ تَقْوِيمُهُمْ ۝

ਔਰ ਜੋ ਹਿਦਾਯਤ ਪਰ ਹੈਂ ਅਲਲਾਹ ਨੇ ਉਨ ਕੋ ਮਜ਼ੀਦ ਹਿਦਾਯਤ ਦੀ ਹੈ ਔਰ ਉਨ ਕਾ ਤਕਵਾ ਅਤਾ ਕਿਯਾ ਹੈ।

فَهُلْ يُنْظَرُونَ إِلَّا السَّاعَةُ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَعْتَدَةً ۝

ਵੀ ਮੁਜ਼ਾਕਿਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਮਗਾਰ ਕਿਧਾਮਤ ਕੇ ਕੇ ਉਨ ਕੇ ਪਾਸ ਅਚਾਨਕ ਆ ਜਾਏ।

فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَاٌ فَإِنْ لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ
توں اس کی احوالات توں آتا ہے یعنی کسی نسیحت خالص کرنے کا وکالت کرنے کا رہے گا۔ جب

ذَكْرُهُمْ ۖ فَاعْلَمُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَإِنْتَغْفِرُ
کیا مات عنا کے پاس آپ یعنی رحمتی کے اخلاق کو سیوا کر دیں مابعد نہیں اور آپ اپنے اور

لِذَنِبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ۖ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مومین مارداں اور مومین اور راتوں کے گوناہ کے لیے ہستیشاں کیجیے۔ اور اخلاق تعمیر کرے

مُتَقَبِّلَكُمْ وَمَثُولُكُمْ ۖ وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا
چلنے کیلئے اور رہنے سے ہنے کی بھر رہتا ہے۔ اور ہمایان والے کہتے ہیں کہ

لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ هُنَّ كَمَّةٌ
کوئی سورت کیون نہیں عطا رہی جاتی؟ کسی نے اس کی بھر رہتا ہے۔ اس کوئی سورت عطا رہی

وَذُكَرَ فِيهَا الْقِتَالُ ۚ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ
اور اس میں کتابیں کا لیکھا ہوتا ہے، تو آپ دھوپوں کو جن کے دل میں

مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمُعْشِيِّ عَلَيْهِ
بیماری ہے کہ وہ آپ کی ترک دھرتے ہیں اس شام کے دھرنے کی ترک کے جس پر موت کی گاشی

مِنَ الْمَوْتِ ۖ فَأَوْلَى لَهُمْ ۖ طَاغِيَّةٌ وَقَوْلٌ مَعْرُوفٌ
تاری ہو۔ تو عنا کے لیے ہلاکت ہے۔ عنا کی تاریخ اور باتیت مالوں ہے۔

فَإِذَا عَزَمَ الْأُمُرُّ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهُ لَكَانَ خَيْرًا
کسی نے اس کا معلملا پڑھتا ہو جائے، کسی نے اس کے ساتھ سچے رہنے تو یہ عن کے لیے

لَهُمْ ۖ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّنِمْ أَنْ تُفْسِدُوا
بہتر ہے۔ تum سے توارکو اسے ہے کہ اس کے علاوہ تum ہاکیم بن جاؤ تو مुک میں

فِي الْأَرْضِ وَتُقْطِلُوا أَرْحَامَكُمْ ۖ أُولَئِكَ الَّذِينَ
اساٹ براپا کرو اور کتابرہمی کرو۔ یہی لوگ ہیں

لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَاصْمَهُمْ وَأَعْمَلَيْ بِأَبْصَارِهِمْ
جن پر اخلاق کے لانات فرمائی ہے، کسی کو بہتر کر دیا ہے اور عن کی آنپوں کو انداز کر دیا ہے۔

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا ۖ إِنَّ
کیا کسی کو کوئی آن میں تدھیر نہیں کرتے یا عن کے دل میں پڑے ہوئے ہیں؟ یعنی ان

الَّذِينَ ارْتَدُوا عَلَى آدَبِهِمْ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ

जो लोग पुश्त फ़ेर कर हट गए ईस के बाद के उन के सामने हिंदायत

لَهُمُ الْهُدَىٰ لَا الشَّيْطَنُ سَوْلَ لَهُمْ وَأَمْلَى لَهُمْ ⑯

वाजेह हो चुकी थी, शयतान ने ये काम उन के लिये मुज़्यन किया और उन को मोहलत दिखाई.

ذَلِكَ بِإِيمَانِهِمْ قَالُوا لِلَّذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ

ये ईस वजह से के उन्होंने कहा उन लोगों से जो नापसन्द करते हैं ईस कुर्�आन को जो अल्लाह ने उतारा है

سَنُطْبِعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ ۝ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ ۝

के मुस्तकबिल में हम बाज उम्र में तुम्हारी बात मानेंगे। हालांकि अल्लाह जानता है उन की चुपके से कही हुई बात को.

فَكَيْفَ إِذَا تَوَفَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ

फ़िर कुर्या हाल होगा। जब के फ़रिश्ते उन की जान निकाल रहे होंगे, मार रहे होंगे उन के चेहरों पर

وَأَدْبَارَهُمْ ۝ ذَلِكَ بِإِيمَانِهِمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهُ

और उन की पीठों पर? ये अजाब ईस वजह से के उन्होंने अल्लाह को नाराज करने वाली चीजों को अपनाया

وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ۝ أَمْ حَسِبَ

और उस की खुशनूटी को नापसन्द किया, फ़िर अल्लाह ने उन के आमाल हज़त कर दिये। कुर्या वो लोग

الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرْضٌ أَنْ لَنْ يَخْرُجَ اللَّهُ

जिन के हिलों में मर्ज है उन्होंने ये समझ रखा है के अल्लाह उन का कीना हरणिज नहीं निकालेगा।

أَضْغَانَهُمْ ۝ وَلَوْ نَشَاءُ لَا رَيْنَكُمْ قَلَعَرَ فَتَهُمْ

(यानी आहिर नहीं करेगा)? और अगर हम याहेतो आप को हम वो मुनाफ़िकीन दिखा दें, फ़िर आप उन को पेहचान लें

بِسِيمَهُمْ ۝ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ ۝ وَاللَّهُ

उन की अलामत से। और आप उन को बात के लोहजे में ज़रूर पेहचान लोंगे। और अल्लाह को

يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ ۝ وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ تَعْلَمَ الْمُجْهِدِينَ

तुम्हारे आमाल का ईर्घ्य है। और हम तुम्हें ज़रूर आजमाएंगे ताके हम तुम में से जिहाद करने

مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ ۝ وَنَبْلُوَا أَخْبَارَكُمْ ۝

वालों और सभ्र करने वालों को मालूम कर लें, और ताके तुम्हारे अन्दरुनी हाल को आजमाएं।

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُوا

यकीनन वो लोग जिन्होंने ने कुछ किया और अल्लाह के रास्ते से रोका और रसूल

الرَّسُولُ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ ۸
کی مُ�ہماں لشکت کی ہے اس کے باعث کے عین کے لیکے ہک واجہ ہے ہو گیا

لَنْ يَضْرُوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِيطُ أَعْمَالَهُمْ ۹ یا یہا
وہ اخلاق اپنے لئے اپنے ایسا نہیں پہنچایا سکے گا۔ اور انکریب اخلاق اپنے عین کے آماماں ہجت کر دے گا۔

الَّذِينَ آمَنُوا أطَّيَعُوا اللَّهَ وَأطَّيَعُوا الرَّسُولَ
اوے ہی مان وآلے! اخلاق اپنے ہتھیار کرو اور رسم وہی ہتھیار کرو

وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ ۱۰ اِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا
اور اپنے املاں باتیل مات کرو۔ یعنی انہیں وہ لوگوں نے کوئی کیا اور اخلاق اپنے

عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ
راستے سے روکا، فیکر وہ مار گئے ہے اس ہال میں کہ وہ کافر ہے تو اخلاق اپنے عین کی ہر گزیج

اللَّهُ لَهُمْ ۱۱ **فَلَا تَهْنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلِيمِ** ۱۲ وَأَنْتُمْ
مجاہدیت نہیں کرے گا۔ فیکر تھام کوئی اور مات بنو اور تھام سوچ کی ترکیب مات بھالا اور تھام ہی

الْأَعْلَوْنَ ۱۳ **وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتَرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ** ۱۴
گالیب رہو گا۔ اور اخلاق تھام اس ساتھ ہے اور تھام اس ساتھ املاں کم بھی نہیں کرے گا۔

إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُوٌ وَإِنْ تُؤْمِنُوا
دنیوی لیونی تھی تو مہاج بھل اور تماشا ہے۔ اور اگر تھام ہی مان لاؤ گے

وَتَتَقَوَّى يُؤْتِكُمْ أُجُورَكُمْ وَلَا يَسْلُكُمْ أَمْوَالَكُمْ ۱۵
اور میٹا کی بندوں کے تو اخلاق تھام تھام اسکے اجر دے گا اور تھام سے تھام اسے مال نہیں مانے گا۔

إِنْ يَسْلُكُمْ هَا فَيُحِقُّكُمْ تَبَخَّلُوا وَيُخْرِجُ
اگر وہ تھام سے مال کا سوال کرے، فیکر وہ تھام سے ہر سارے سوال کرے، تو تھام بھل کرنے لگا اور وہ تھام اسے

أَضْغَانَكُمْ ۱۶ **هَانُتُمْ هَلَوَاءٌ شُدُّعُونَ لِتُنْفِقُوا**
کیا نے بھل کر رکھے۔ سونا! تھام وہ لوگ ہے کہ تھام بھلایا جاتا ہے تاکہ اخلاق اپنے راستے میں

فِي سَبِيلِ اللَّهِ قِينَكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَمَنْ يَبْخَلُ فَإِنَّمَا
تھام بھر کرو۔ فیکر تھام میں سے بھل کرتے ہے۔ اور جو بھی بھل کرے گا تو سیکھ

يَبْخَلُ عَنْ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيٌّ وَأَنْتُمُ الْفُقَارَاءُ ۱۷
اپنے آپ سے بھل کرے گا۔ اور اخلاق بھنیا جا ہے اور تھام ماؤختا ہے۔

وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبِدُّلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ۝ ثُمَّ

ओर अगर तुम ऐराज करोगे तो अल्लाह तुम्हारे अलावा कोई को बदले में ले आयेगा, फिर

۱۷
لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ

वो तुम जैसे नहीं होंगे.

رَوْعَانًا

(٣٨) سُورَةُ الْفِتْحِ مَكَانِيَةً (٣٨)

الْأَيَّامُ

और ४ रुकूअ़ हैं सूरहे इतह मटीना में नाजिल हुई इस में २८ आयतें हैं

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ۝

पर्याप्ता हुं अल्लाह का नाम ले कर जो बड़ा मेहरबान, निषायत रहम वाला है

إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا ۝ لَيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ

यकीनन हम ने आप को फतहे मुझीन के साथ काम्याबी आता की. ताके अल्लाह आप के लिये

مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنِبِكَ وَمَا تَأْخَرَ وَيُتَمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ

आपके अगले और पीछे गुनाह बर्शा है, और अल्लाह अपनी नेअमत आप पर ईतमाम तक पहोचाए,

وَمَهْدِيَكَ صَرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ۝ وَيَنْصُرُكَ اللَّهُ

और आप को सीधे रास्ते की रहनुमाई करे. और आप की अल्लाह

نَصْرًا عَزِيزًا ۝ هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ

जबरदस्त नुस्त करे. वही है जिस ने सकीना उतारा ईमान

فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَزْدَادُوا إِيمَانًا مَّعَ إِيمَانِهِمْ ۝

वालों के दिलों में ताके वो अपने मौजूदा ईमान के साथ ईमान में और बढ़ जाएं.

وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۝ وَكَانَ اللَّهُ عَلَيْهِ

और अल्लाह के लिये आसमानों और जमीन के लशकर हैं. और अल्लाह ईर्घ्य वाला,

حَكِيمًا ۝ لِيُدْخِلَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّتٍ

हिक्मत वाला है. ताके अल्लाह ईमान वाले मरहों और ईमान वाली औरतों को जनतों में दाखिल करे

تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَرُ خَلِدِينَ فِيهَا وَيُكَفِّرَ

जिन के नीचे से नेहरें बेहती होंगी, जिन में वो हमेशा रहेंगे और अल्लाह उन

عَنْهُمْ سَيِّاتِهِمْ ۝ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ فَوْزًا

से उन की भुराईयां दूर कर दे. और ये अल्लाह के नजदीक बहोत बड़ी

عَظِيْمًا ۝ وَيُعَذَّبُ الْمُنْفَقِيْنَ وَالْمُنْفَقِتِ

کامیابی ہے۔ اور تاکہ اخلاقی موناہیک مરدؤں اور موناہیک اورتوں

وَالْمُشْرِكِيْنَ وَالْمُشْرِكِتِ الظَّالِمِيْنَ بِاللَّهِ

اور مشرک مرجوں اور مشرک اورتوں کو اجرا دے جو اخلاقی کے ساتھ بُرا گُمان

فَلَنَّ السُّوْءَ عَلَيْهِمْ دَأْبَرَةُ السُّوْءِ وَغَضِبَ اللَّهُ

کرنے والے ہیں۔ ان پر مسائیل کا چکر ڈھماتا رہا۔ اور اخلاقی ان پر گذبناک ہے

عَلَيْهِمْ وَلَعَنْهُمْ وَأَعَدَ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ

اور عس نے ان پر لانات فرمائی ہے اور ان کے لیے جہنم تیار کی ہے۔ اور وہ بُری

مَصِيْرًا ۝ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ۝

જگا ہے۔ اور اخلاقی کے لیے آسمانوں اور جسمیں کے لشکر ہے۔

وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ۝ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ

اور اخلاقی جبریل سنت ہے، ہمیت والا ہے۔ یکینن ہم نے آپ کو

شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا ۝ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ

شاہد ہونے والا، بشارت ہونے والا، درانے والا بنانا کر بےذا ہے۔ تاکہ تم ہمیں لایا اور اخلاقی پر

وَرَسُولِهِ وَتَعْزِيزُوهُ وَتَوْقِرُوهُ وَتُسَيِّحُوهُ بُكْرَةً ۝

اور عس کے رسمیں پر اور تم ان کی نعمت کرو اور ان کی تاجیم کرو۔ اور تم اخلاقی کی سُبھ و شام

وَأَصْيَلًا ۝ إِنَّ الَّذِيْنَ يُبَآيِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَآيِعُونَ

تسلیہ کرو۔ جو لوگ آپ سے بیعت کرتے ہیں وہ اخلاقی ہی سے بیعت کر رہے

اللَّهُ ۝ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ ۝ فَمَنْ نَكَثَ

ہے۔ اخلاقی کا ہاث ان کے ہاثوں کے عپر ہے۔ فیکر جو بیعت تو دے گا

فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ ۝ وَمَنْ أَوْفَ بِإِيمَانِهِ

تو بُعد اپنے نکسان کے لیے تو دے گا۔ اور جو پورا کرے گا عس کو جس پر

عَلَيْهِ اللَّهُ فَسِيْؤُتِيْهِ أَجْرًا عَظِيْمًا ۝ سَيَقُولُ

عس نے اخلاقی سے مُعاہدہ کیا، تو انکریب اخلاقی عذاب دے گا۔ انکریب کہے گا

لَكَ الْمُخْلَفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَعْلَتَنَا أَمْوَالَنَا

آپ (سلطان اخلاقی و سلطان) سے وہ لوگ جو انکریب میں سے پیछے رہنے والے ہے کہ ماں اور ہمایہ

وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرْ لَنَا يَقُولُونَ بِالسِّنَةِ

घर वालों ने हमें मशागूल कर दिया, इस लिये आप हमारे लिये ईस्तिग़फ़ार कीजिये, अनकरीब वो अपनी जबान से कहें।

مَا لِيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ لَكُمْ

वो जो उन के दिलों में नहीं हैं, आप फरमा दीजिये कि तुम्हारे लिये

مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَسَادَ بِكُمْ ضَرًّا أَوْ أَرَادَ

अल्लाह के मुकाबले में किसी चीज़ का अगर वो तुम्हें ज़रूर पहोंचाने या तुम्हें नक्षा पहोंचाने का

بِكُمْ نَفْعًا بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ حَمِيرًا ①

ईरादा करे? बल्कि अल्लाह तुम्हारे आमाल से बाख़बर है.

بَلْ ظَنَّتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ

बल्कि तुम ने गुमान किया के रसूल और ईमान वाले अपने घर वालों के पास कभी भी

إِلَى أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَرُزِّقَ ذَلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ

वापस पलट कर नहीं आयेंगे, और उस को तुम्हारे दिलों में मुझ्यन किया गया

وَ ظَنَّتُمْ ظَنَ السُّوءِ وَ كُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا ②

और तुम ने बुरा गुमान किया. और तुम छलाक होने वाली कौम थी.

وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنْ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا

और जो ईमान नहीं लाएंगा अल्लाह और उस के रसूल पर, तो हम ने काफ़िरों के लिये

لِلْكُفَّارِينَ سَعِيرًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ③

देखेकती आग तैयार कर रखी है. और अल्लाह के लिये आसमानों और जमीन की सलतनत है.

يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ

अल्लाह जिस की चाहे मग़फिरत कर दे और अज़ाब दे जिसे चाहे. और अल्लाह बहोत ज्यादा

غَفُورًا رَّحِيمًا سَيَقُولُ الْمُخْلَفُونَ إِذَا انْطَلَقُتُمْ ④

बधाने वाला, निषायत रहम वाला है. अनकरीब पीछे रहने वाले कहेंगे जब गनीमतें

إِلَى مَغَانِرِ لِتَأْخُذُوهَا ذَرْوَنَا نَتَبَعُكُمْ

लेने के लिये तुम यहाँ तो दो दो के तुम्हारे पीछे पीछे हम भी आयें. वो

يُرِيدُونَ أَنْ يُبَدِّلُوا كَلْمَ اللَّهِ قُلْ لَنْ تَتَبَعُونَا

चाहते हैं के अल्लाह का कलाम बदल दें आप फरमा दीजिये के तुम हमारे पीछे पीछे हरगिज़ नहीं आ सकते,

كَذَلِكُمْ قَالَ اللَّهُ مِنْ قَبْلٍ هُ فَسَيَقُولُونَ

ਇਸੀ ਤਰਫ਼ ਅਲਿਆਹ ਨੇ ਈਸ ਦੇ ਪੇਹਲੇ ਫਰਮਾ ਦਿਯਾ ਹੈ। ਤਥਾਂ ਵੋ ਕਿਉਂਗੇ

بَلْ تَحْسُدُونَا هَذِهِ أَنْتُمُ الْمُغَنِّمُونَ إِلَّا قَلِيلًا ١٩

ਬਲਕਿ ਤੁਮ ਹਮ ਦੇ ਹਥਦ ਕਰਤੇ ਹੋ। ਬਲਕਿ ਵੋ ਨਹੀਂ ਸਮਝਤੇ ਮਹਾਰ ਥੋਡਾ ਸਾ।

قُلْ لِلْمُخْلَفِينَ مِنَ الْأَعْرَابِ سَتُدْعَوْنَ إِلَى قَوْمٍ

ਆਪ ਫਰਮਾ ਈਜ਼ਿਧੇ ਅਖ਼ਰਾਬ ਮੈਂ ਜੋ ਪੀਛੇ ਰੇਹਨੇ ਵਾਲੋਂ ਦੇ ਕੇ ਅਨਕਰੀਬ ਤੁਮਹੌ ਭੁਲਾਯਾ ਜਾਓਗਾ॥

أُولَئِي بَأْسٍ شَدِيدٍ تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسْلِمُونَ

ਸਾਖ਼ਤ ਜੰਗ ਕਰਨੇ ਵਾਲੀ ਕੌਮ ਕੀ ਤਰ੍ਫ਼, ਉਨ ਦੇ ਤੁਮ ਕਿਤਾਲ ਕਰੋਗੇ ਯਾ ਵੋ ਸੁਲਹ ਕਰ ਲੋਗੇ।

فَإِنْ تُطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا

ਫਿਰ ਅਗਰ ਤੁਮ ਇਤਾਅਤ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਅਲਿਆਹ ਤੁਮਹੌ ਅਗ਼ਦਾ ਅਜ਼ਰ ਹੋਗਾ॥

وَإِنْ تَتَوَلُّوَا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلٍ يُعَذِّبُكُمْ عَذَابًا

ਔਰ ਅਗਰ ਤੁਮ ਰੂਗਰਦਾਨੀ ਕਰੋਗੇ ਜੈਸਾ ਕੇ ਤੁਮ ਨੇ ਈਸ ਦੇ ਪੇਹਲੇ ਰੂਗਰਦਾਨੀ ਕੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਲਿਆਹ ਤੁਮਹੌ ਦੁਨਾਕ

أَلَيْمًا ٢٠ لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ

ਅਗ਼ਾਬ ਹੋਗਾ॥ ਅਨ੍ਧੇ ਪਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਔਰ ਲੰਗਡੇ ਪਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ

حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَمَنْ يُطِيعَ اللَّهَ

ਨਹੀਂ ਔਰ ਬੀਮਾਰ ਪਰ ਕੋਈ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ। ਔਰ ਜੋ ਅਲਿਆਹ ਔਰ ਉਸ ਦੇ ਰਸੂਲ ਕੀ

وَرَسُولُهُ يُدْخِلُهُ جَنَّتٍ تَجْرِيْنِي مِنْ تَحْتِهَا

ਇਤਾਅਤ ਕਰੇਗਾ॥ ਤਾਂ ਵੋ ਉਸੇ ਐਸੀ ਜਨਤਾ ਮੈਂ ਦਾਖਿਲ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਨ ਦੇ ਨੀਚੇ ਦੇ ਨੇਹੜੇ ਪੇਹਤੀ

الْأَنْهَرُ ۚ وَمَنْ يَتَوَلَّ يُعَذِّبُهُ عَذَابًا أَلَيْمًا ٢١

ਹੋਂਗੀ। ਔਰ ਜੋ ਐਗ਼ਾਜ਼ੀ ਕਰੇਗਾ॥ ਤਾਂ ਉਸੇ ਅਲਿਆਹ ਦੁਨਾਕ ਅਗ਼ਾਬ ਹੋਗੇ।

لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ

ਧਕਿਨਨ ਅਲਿਆਹ ਰਾਜੀ ਹੁਵਾ ਈਮਾਨ ਵਾਲੋਂ ਦੇ ਜਬ ਵੋ ਬੈਅਤ ਕਰ ਰਹੇ ਥੇ ਆਪ ਦੇ

تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ

ਦੁਖ ਦੇ ਨੀਚੇ, ਫਿਰ ਅਲਿਆਹ ਨੇ ਮਾਲੂਮ ਕਰ ਲਿਆ। ਜੋ ਉਨ ਦੇ ਹਿਲੋਂ ਮੈਂ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਲਿਆਹ ਨੇ

السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتَحَّا قَرِيبًا ٢٢ وَمَعَانِمَ

ਉਨ ਪਰ ਸਕਿਨਾ ਉਤਾਰਾ ਔਰ ਉਨ ਕੋ ਕਰੀਬੀ ਝਤਾਂ ਬਦਲੇ ਮੈਂ ਦੀ। ਔਰ ਬਦਲੇ ਮੈਂ

كَثِيرًا يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ⑯

दी बहोत सी गनीमतें जो वो लैंगे. और अल्लाह अबरहस्त है, हिक्मत वाला है.

وَعَدَكُمُ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرًا تَأْخُذُونَهَا فَعَجلَ

अल्लाह ने तुम से बहोत सी गनीमतों का वादा किया है जिन को तुम लोगे, फिर उस ने

لَكُمْ هُدًى وَكَفَ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ وَلِتَكُونُ

तुम्हें ये जल्दी हे दी, और लोगों के हाथ तुम से रोक दिये. और ताके ये

آیة لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيکُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ⑰

ईमान वालों के लिये निशानी बने. और अल्लाह तुम्हें सीधे रास्ते की रहनुमाई करे.

وَأُخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا

और एक दूसरी गनीमत जिस पर तुम काटिर नहीं हुवे जिस का अल्लाह ने ईहाता किया है.

وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا ⑯ وَلَوْ قَتَلْكُمْ

और अल्लाह हर चीज़ पर कुदरत वाला है. और अगर तुम से किताल करते

الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَوْا الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يَمْحُدُونَ وَلَيَّا

ये काफिर तो वो पुश्त फेर कर भागते, फिर वो कोई मदहगार और

وَلَا نَصِيرًا ⑯ سُنَّةُ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ

हिमायती न पाते. ये अल्लाह की सुन्नत है जो ईस से पेहले गुजर

مِنْ قَبْلٍ ۖ وَلَنْ تَجِدَ لِسْنَةً اللَّهِ تَبْدِيلًا ⑯ وَهُوَ

चुकी है. और अल्लाह की सुन्नत में आप कोई तभीली हरणिज नहीं पाओगे. और वही

الَّذِي كَفَ أَيْدِيهِمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيْكُمْ عَنْهُمْ

अल्लाह है जिस ने उन के हाथ तुम से और तुम्हारे हाथ उन से रोक दिये

بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ

मक्का की वाढ़ी में ईस के बाएँ के उस ने तुम्हें उन पर झतह ही.

وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا ⑯ هُمُ الَّذِينَ

और अल्लाह तुम्हारे आमाल हेख रहे हैं. ये वही हैं जो

كَفَرُوا وَصَدَّقُوكُمْ عَنِ الْسَّجْدَةِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيَ

काफिर हैं और जिन्होंने तुम्हें मस्तिष्क छाराम से रोका और कुरबानी के

مَعْكُوفًا أَنْ يَبْلُغَ مَحْلَهُ وَلَوْلَا رِجَالٌ مُّؤْمِنُونَ

जानवर को जो रुका हुवा रेह गया उस मौकेअ में पहोंचने से रोका। और अगर ईमान वाले मर्द

وَنِسَاءٌ مُّؤْمِنَاتٌ لَّمْ تَطْؤُهُمْ

और ईमान वाली औरतें न होतीं जिन को तुम नहीं जानते के तुम उन को रौंद डालोगे

فَتُصِيبُكُمْ مِنْهُمْ مَحَرَّةٌ بِغَيْرِ عِلْمٍ لِيُدْخِلَ

तो तुम को उन से बेखबरी में नुकसान पहोंच जाता। ताके अल्लाह अपनी रहमत में

اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَرَيَلُوا لَعَذَابًا

दाखिल करे जिसे चाहे। अगर ये मुसलमान कुश्फ़ार से अलग हो गये होते, तो हम उन में से

الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ۝ إِذْ جَعَلَ

काफिरों को दृढ़नाक अजाइ होते। ۴۷۶ को काफिरों ने

الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةً

अपने हिलों में लिंद की धान ली, वो भी ज़हिलीयत

الْجَاهِلِيَّةَ فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ

की लिंद, तो अल्लाह ने अपना सकीना उतारा अपने रसूल पर

وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْزَّمَرِهِمْ كُلِّهِمُ التَّقْوَىٰ وَكَانُوا

और ईमान वालों पर और उस ने तकवे का कलिमा उन से चिपका हिया और वही

أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا ۝

उस के ज्यादा मुस्तहिक और उस के ऐहल थे। और अल्लाह हर चीज़ को खूब जानने वाले हैं।

لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولُهُ الرُّعْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلُنَّ

यकीनन अल्लाह ने अपने रसूल को सच्चा ख्याल दिखाया था के वाकेअ

الْمَسْجِدُ الْحَرَامُ إِنْ شَاءَ اللَّهُ أَمْنِينَ لَا هُلْقَيْنَ

में मसिज्दे हराम में ईन्शाअल्लाह तुम ज़रूर दाखिल होंगे अमन से, अपने सरों को

رُءُوسُكُمْ وَمُمَقَّرِبِيْنَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ

मुंडाए हुवे और कस्त कराए हुवे बेघोड़ हो कर। क्षिर अल्लाह ने मालूम कर लिया वो जो तुम

مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ فَتْحًا قَرِيْبًا ۝

नहीं जानते, क्षिर उस ने उस के अलावा करीबी फ़तह हे दी।

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَ دِينِ الْحَقِّ
وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يَنْهَا

لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا
تَأْكِيدُ الْمُؤْمِنِينَ أَنَّهُمْ مَعَهُمْ رَبُّ الْعَالَمِينَ

مُحَمَّدُ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشْدَادُهُمْ
مُحَمَّمَدُ (سَلَّمَ وَآلَهُ وَسَلَّمَ) اَللَّهُمَّ اَنْتَ عَلَيْنَا مُدْرِسٌ وَنَاهِيٌ عَنِ الْمُنْكَرِ

عَلَى الْكُفَّارِ رُحْمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رَكُوعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ
پر سب سے جیسا کام سچا، آپس میں رہنمائی ہے، آپ ان کو ہبھاگے رکھاں سچا کرتے ہوئے، وہ اکٹھا کرنا

فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا رِسْمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ
فریضہ اور اکٹھا کی بخشندھی تلبی کرتے ہیں۔ ان کی اسلامت سچا دے کے نیشن ان کی

مِنْ أَثْرِ السُّجُودِ ذُلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ
ان کے چہروں پر ہے۔ یہ ان کی سیکھت تواریخ میں بھی ہے۔

وَ مَثَلُهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَرْسِيٌّ أَخْرَجَ شَطْءَةً فَازْرَهُ
اور ان کی سیکھت ہنچل میں بھی ہے اس بھتی کی تراہ جس نے اپنی سوچی نیکالی، فیر اس کو مجاہد کیا،

فَأَسْتَغْلَظَ قَاسِتُوا عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَاعَ
فیر وہ سچا ہو گاہی ہے، فیر وہ اپنے تھے پر بھی ہو گاہی ہے جو بخش کرتی ہے کیساں کو

لِيَغْبِطَ بِهِمُ الْكُفَّارُ وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ أَمْنُوا
تاکہ اکٹھا ان کے لئے کافی ہو گا۔ اکٹھا نے ان سے جو ان میں سے ہمایاں لایا

وَ عَمِلُوا الصِّلَاةَ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَاجْرًا عَظِيمًا
اور نہ ک اسلام کرتے رہے مجاہدیت کا اور بھاری اجزر کا وادا کیا ہے۔

رَبُّهُمْ

سُورَةُ الْحُجَّرَاتِ مَكَانِيْهَا (٤٩)

آیَاتُهَا ۱۸

اور ۲ رکھاں ہے سوڑاے ہو جو رات مداری میں ناچیل ہوئے اس میں ۱۸ آیات ہے

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پڑھتا ہے اکٹھا کا نام لے کر جو بھا مہر بھا ن، نیکھا یا رہم وادا ہے

يَأَيُّهَا الَّذِينَ أَمْنُوا لَا تُقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ
اوے ہمایاں وادا! تو م اکٹھا اور اس کے رکھاں کے سامنے پہنچا سکتی

وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَيِّدُ عَالَمِينَ ①

ن کرو اور اخلاقاً سے درو۔ یکینان اخلاقاً سुनنے والا، ہلکا والا ہے۔

يَا يَاهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ

او ہمان والو! تم اپنی آواजے نبھی اے اکرم (صلی اللہ علیہ وسلم) کی آوازاں

صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرٍ

پر بُلکل اُن مات کرو، اور ان کے سامنے جو اور سے بات ن کرو تم میں سے اُنکے دूسرے

بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالَكُمْ وَ أَنْتُمْ

سے بات کرنے کی ترہ، کہیں تُمھارے آماں ہجت ن ہو جائے، ہس ہال میں کے

لَا تَشْعُرُونَ ② إِنَّ الَّذِينَ يَغْضُبُونَ أَصْوَاتَهُمْ

تمہیں پتا بھی ن ہو۔ یکینان جو لوگ اپنی آوازاں اخلاقاً کے رسوں

عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ

کے سامنے پست رہتے ہیں یہی لوگ ہیں جن کے دلیلوں کے تکوے کا

قُلُّوْبَهُمْ لِلشَّقْوَىٰ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ ③

اخلاقاً نے ہمیشہ ایسا کیا ہے۔ ان کے لیے مگاہیت ہے اور بدا اجر ہے۔

إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنْ قَرَاءِ الْحُجَّرَاتِ أَكْثَرُهُمْ

یکینان وہ لوگ جو اپ کو ہوڑوں کے باہر سے پُکارتے ہیں، ان میں سے اکسراں

لَا يَعْقِلُونَ ④ وَلَوْ أَتَهُمْ صَبْرًا حَتَّىٰ تَخْرُجَ

اکل نہیں رہتے۔ اور اگر وہ سبھ کرتے یہاں تک کہ اپ ان کی

إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ⑤

ترک نیکلاتے تو یہ ان کے لیے بہتر ہوتا۔ اور اخلاقاً بخشانے والے، نیا ایسا رہنم والے ہیں۔

يَا يَاهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ إِنْبَأِ

او ہمان والو! اگر تُمھارے پاس کوئی فاسد کوئی بخوبی لے کر آئے

فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصْبِيُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا

تو تم ایک ترہ تہکیک کر لے کہ کہیں ناواقفیت سے کسی کوئی کو تم مُسیبت پہنچا دے،

عَلَىٰ مَا فَعَلْنَا نَدِيمِينَ ⑥ وَاعْلَمُوا أَنَّ فِيهِمْ رَسُولٌ

کسی اپنے پر ناہم بناوے۔ اور جان لو کہ تم میں اخلاقاً کے

اللَّهُ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنِ الْأَمْرِ لَعَنِتُمْ

रसूल हैं। अगर वो तुम्हारा केहना मान ले बाहोत से उभूर में तो तुम मशक्कत में पड़ जाओ,

وَلَكِنَّ اللَّهَ حَبَّبَ إِلَيْكُمُ الْإِيمَانَ وَرَزَّيْنَاهُ

लेकिन अल्लाह ने तुम्हारी तरफ ईमान को महबूब बना दिया और उस को मुज़य्यन किया

فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرَّةَ إِلَيْكُمُ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعُصْيَانُ

तुम्हारे दिलों में और तुम्हारे लिये कुश और नाफ़रमानी और बदअमली को नापसन्दीदा बना दिया।

أُولَئِكَ هُمُ الرَّشِدُونَ ۝ فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةٌ

यही लोग अल्लाह के फ़िल और ईन्याम से सीधे रास्ते वाले हैं।

وَاللَّهُ عَلِيهِمْ حَكِيمٌ ۝ وَإِنْ طَاءِفَتْنِ

और अल्लाह ईर्ख वाले, हिक्मत वाले हैं। और अगर ईमान वालों में से हो

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ افْتَلُوا فَاصْلِحُوهَا بَيْنَهُمَا ۝

जमाअते आपस में लड़ पड़ तो तुम उन के दरभियान सुल्ख करा दो।

فَإِنْ بَعْثَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتَلُوا إِلَيْهِ

फ़िर अगर उन में से एक जमाअत दूसरी पर ज्यादती करे तो तुम सब किताल करो उस से जो ज्यादती

تَبَغْنِي حَتَّى تَفْنَى إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَآءَتْ

कर रही है, यहां तक के वो अल्लाह के हुक्म की तरफ वापस लौट आये। फ़िर अगर वो वापस लौट जाये

فَاصْلِحُوهَا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا ۝

तो तुम उन के दरभियान सुल्ख करा दो ईन्साफ से और तुम ईन्साफ करो।

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ۝ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ

यकीन अल्लाह ईन्साफ करने वालों को पसन्द करते हैं। ईमान वाले तो भाई भाई ही हैं,

فَاصْلِحُوهَا بَيْنَ أَخْوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ

तो तुम अपने भाईयों के दरभियान सुल्ख कर दिया करो। और अल्लाह से इरते रहो ताके तुम पर

تُرْحَمُونَ ۝ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ

रहम किया जाये। ए ईमान वालो! कोई कौम किसी कौम से तमस्खर

قِنْ قَوْمٌ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا

न करे, हो सकता है के वो उन से बेहतर हों और न

نِسَاءٌ مِّنْ نِسَاءِ عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ^{١٩}
 اُورتے دُوساری اُورتوں سے، شاید وہاں سے بہتر ہوں۔

وَلَا تَلِمُزُوا أَنفُسَكُمْ وَلَا تَنَابِرُوا بِالْأُلْقَابِ^{٢٠}
 اُور تُم اپنی جات پر اپنے ن لگا اؤ. اُور اک دُوسارے کو بُرے اخکاب سے ن پُکارو.

بِئْسَ الِإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ
 ہر ماں کے ۶۱ ف़िسْك بُراؤ نام ہے۔ اُر چو

لَمْ يَتْبُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ^{٢١} يَا يُهَا
 تُوبَا نہیں کرے گا تو یہ لوگ اعلیٰ ہوں۔ اے

الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنَبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظُّنُنِ^{٢٢}
 ہر ماں والوں! بھوت سے گُماناں سے بچو۔

إِنَّ بَعْضَ الظُّنُنِ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبُ
 یکینن بآج گُماناں گُناہ ہوتے ہیں، اُر تجزس سے مات کرو، اُر تُم میں سے اک

بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيْحُبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ
 دُوسارے کی گیبت ن کرے۔ کہا تُم میں سے کوئی اک پسند کرے گا کہ اپنے مُردا ر بآد کا

أَخْيُهِ مَيْتًا فَكَرِهُمُوهُ^{٢٣} وَاتَّقُوا اللَّهَ^{٢٤}
 گوشت بھائے؟ تو یکینن تُم وہ کو ناپسند کرو گو۔ اُر اخلاع سے ڈرو۔

إِنَّ اللَّهَ تَوَابُ رَحِيمٌ^{٢٥} يَا يُهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ^{٢٦}
 یکینن اخلاع تُوبا کبھل کرنے والو، رہم کرنے والو ہے۔ اے ہنساںو! یکینن ہم نے تُمھے اک

مِنْ ذَكِيرٍ وَأُنْثِي وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ^{٢٧}
 مہد اُر اک اُورت سے پیدا ہیا، اُر ہم نے تُمھے بھاندان اور کبھی لے بنا یا تاکہ تُم اک دُوسارے کو پہچانو۔

لِتَعَارِفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقْسِمُ^{٢٨}
 یکینن تُم میں سے سب سے جیسا ہی جانت والو اخلاع کے نجاشیک وہ ہے جو تُم میں سے سب سے جیسا تکوا والو ہے۔

إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَيْرٌ^{٢٩} قَالَتِ الْأَعْرَابُ أَمَنَّا^{٣٠}
 یکینن اخلاع ہلکم والو، بآبابر ہے۔ دھاتی کہتے ہیں کہ ہم ہر ماں لاءے ہیں۔

قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلِكُنْ قُوْلُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا^{٣١}
 آپ فرمادیجیے کے تُم ہر ماں نہیں لاءے، لیکن تُم کہو کہ ہم ہلکام لاءے ہیں اُر اب تک

يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا

ઈमान तुम्हारे कुलूब में दाखिल नहीं हुवा. और अगर तुम अल्लाह और उस

اللَّهُ وَرَسُولُهُ لَا يَلِتُكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئًا

के रसूल की ईताअत करोगे तो वो तुम्हारे आमाल में ज़रा सी भी कमी नहीं करेगा।

إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ ۝ إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الدَّيْنَ

यकीनन अल्लाह बप्शने वाला, निहायत रहम वाला है। ईमान वाले तो सिर्फ वही हैं जो

أَمْنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ شُمْ لَمْ يَرْتَابُوا وَ جَهَدُوا

अल्लाह पर और उस के रसूल पर ईमान लाए हैं, फिर उन्होंने शक नहीं किया और जिन्होंने

بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ

अपने मालों और जानों से अल्लाह के रास्ते में ज़िहाद किया। यही

هُمُ الصَّادِقُونَ ۝ قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهُ بِإِدْيَنِكُمْ

लोग सच्ये हैं। आप क्या दीजिये क्या तुम अल्लाह को अपना दीन बतला रहे हो?

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ

हालांके अल्लाह खूब जानता है उस को जो आसमानों में है और जो ज़मीन में है।

وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝ يَمْنُونَ عَلَيْكَ

और अल्लाह हर चीज को खूब जानने वाले हैं। वो आप पर ऐहसान जताते हैं

أَنْ أَسْلَمُوا ۝ قُلْ لَا تَمْنُوا عَلَىَ إِسْلَامِكُمْ

के वो ईस्लाम लाए हैं। आप क्या दीजिये के ऐहसान मेरे ऊपर मत जतलाओ अपने ईस्लाम का।

بَلِ اللَّهُ يَمْنُ عَلَيْكُمْ أَنْ هَذَا كُمْ لِلْإِيمَانِ

बल्के अल्लाह तुम पर ऐहसान जतलाता है के उस ने तुम्हें ईमान की छिदायत दी,

إِنْ كُنْتُمْ صَدِقِينَ ۝ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ

अगर तुम सच्ये हो। यकीनन अल्लाह आसमानों

وَاللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

की और ज़मीन की उपी हुई चीजें जानता है। और अल्लाह

بَصِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝

देख रहा है उन कामों को जो तुम करते हो।

رُؤْوَاهُنَّا

(۵۰) سُوْلَاقْ بِرَمَكَيْتَا

الْيَائِتَهَا

اوڑ उरुकूआ हें सूरओ काफ़ मक्का में नाजिल हुई ईस में ४५ आयतों हें

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ ﴿٥٠﴾

पर्याप्तता हुं अल्लाह का नाम ले कर जो बड़ा मेहरबान, निषायत रहम वाला है

قَسْ وَالْقُرْآنِ الْبَيْحِيدِ بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ

काफ़. बुजुरगी वाले कुर्यान की कसम! बल्के ये तअज्जूब करते हें कि उन के पास

مُنْذِرٌ قَمْهُمْ فَقَالَ الْكُفَّارُونَ هَذَا شَيْءٌ

उन्हीं में से डराने वाला आया, फिर काफिरों ने कहा कि ये काबिले

عَجِيْبٌ ۝ إِذَا مِنْنَا وَكُنَّا تُرَابًاٰ ذَلِكَ رَجْعٌ

तअज्जूब चीज है. कि क्या जब हम मर जाएंगे और मिट्टी हो जाएंगे? ये वापस लौटना

بَعِيْدٌ ۝ قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ

बहोत दूर है. यकीनन हमें मालूम है वो जो जमीन उन से कम कर रही है.

وَعِنْدَنَا كِتْبٌ حَفِيْظٌ ۝ بَلْ كَذَبُوا بِالْحَقِّ

और हमारे पास महकूज रखने वाला इक्तिर छ. बल्के उन्होंने हक को जुठलाया

لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَرِيْجٍ ۝ أَفَلَمْ يَنْظُرُوا

जब वो उन के पास आया, बल्के वो खलत मलत मुआमले में हैं. क्या उन्होंने नज़र नहीं की

إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَنَيْهَا وَرَيَّهَا وَفَالَّهَا

अपने उपर आस्मान की तरफ तेसा हम ने उसे बनाया और सजाया और जिस में

مِنْ فُرُوجٍ ۝ وَالْأَرْضَ مَدْنَهَا وَالْقَيْنَىٰ فِيهَا

कोઈ फटन नहीं? और जमीन हम ने फैलाई और उस में पहाड

رَوَاسِيَ وَأَنْبَتَنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهْيِيجٍ ۝

दाल दिये और उस में हम ने तमाम खूबसूरत जोडे उगाए.

تَبْصَرَةً وَ ذَكْرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنْبِتٍ ۝ وَنَزَّلْنَا

अल्लाह की तरफ रुजूआ करने वाले हर बन्धे की बसीरत और नसीहत के लिये. और हम ने

مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُبَرَّغًا فَأَنْبَتَنَا بِهِ جَنْتٍ وَحَبَّ

आस्मान से बरकत वाला पानी उतारा, फिर उस से बागात उगाए और अनाज

الْحَصِيدُ ۝ وَالنَّخْلَ بُسِقِتِ لَهَا طَلْعُ نَصِيدُ ۝

जो काटा जाता है. और उंचे उंचे खजूर के दरअत, जिस के लिये तरतीब से लगे हुवे खोश होते हैं.

رَزْقًا لِلْعَبَادِ ۝ وَأَحِيَّنَا بِهِ بَلْدَةً مَيْتًا ۝ كَذِلِكَ ۝

बन्दों की रोज़ी के तौर पर. और हम ने उस से मुर्दा जमीन छिन्दा की. इसी तरह

الْخُرُوفُ ۝ كَذَبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمٌ نُوحٌ وَاصْحَابُ الرَّسْ‌ ۝

कध्रों से निकलना होगा। उन से पेहले कोमे नूह ने और २८८ वालों ने

وَثَمُودٌ ۝ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ ۝ وَاصْحَابُ ۝

और कोमे समूद, और कोमे आद और फिरओन और लूत के भाईयों ने, और अयक्ष

الْأَيْنِكَةُ وَقَوْمُ تَبَّعَ ۝ كُلُّ كَذَبَ الرَّسْ‌ فَحَقٌّ وَعِيْدِ ۝

वालों ने और तुष्बत्र की कोमे ने जुटलाया. सब ने पैगम्बरों को जुटलाया, फिर मेरी धमकी हकीकत बन गई.

أَفَعِيْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ ۝ بَلْ هُمْ فِي لَبِسٍ مِنْ خَلْقٍ ۝

क्या हम पेहली मरतबा पैदा कर के थक गए हैं? (नहीं) बल्कि वो अब सरे नौ पैदा होने से शक

جَلِيلِيْدِ ۝ وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسُّوسُ ۝

में हैं. यकीनन हम ने इन्सान को पैदा किया और उस के नक्सानी खतरात हम खूब

إِلَيْهِ نَفْسُهُ ۝ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ ۝

जानते हैं. और २८० जान से भी ज्यादा हम उस के करीब हैं.

إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيْنَ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشَّمَائِلِ ۝

जब के दाएं और बाएं तरफ से हो जैठे हुवे लेने वाले ले २४

قَعِيْدِ ۝ مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدِيْهِ رَقِيْبٌ ۝

होते हैं. वो कोई बात नहीं निकलता मगर उस के सामने ओक निगरां

عَتِيْدِ ۝ وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ۝ ذَلِكَ ۝

तैयार होता है. और मौत की सम्भती सच मुख आ गई. (काफिर से कहा जाएगा के) ये

مَا كُنْتَ مِنْهُ تَحْمِدُ ۝ وَنُفَخَ فِي الصُّورِ ۝ ذَلِكَ ۝

वो है जिस से तू किनारा किया करता था. और सूर झूंका जाएगा। ये

يَوْمُ الْوَعِيْدِ ۝ وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَابِقٌ ۝

अजाब का दिन है. और हर शख्स आएगा उस के साथ ओक हाँकने वाला

وَ شَهِيدٌ ۝ لَقَدْ كُنْتَ فِي غُفْلَةٍ مِنْ هَذَا فَكَشَفْنَا

और ओक गवाह होगा। (कहा जाएगा) पक्कीनान तू इस से गँशलत में था, किंतु हम ने

عَنْكَ غَطَاءَكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ ۝ وَقَالَ

तुझ से तेरा पर्दा हटा दिया, किंतु तेरी नज़र आज कित्ती तेज़ है? और उस का साथी

قَرِينٌ هَذَا مَا لَدَى عَتِيدٌ ۝ أَقْبَيَا فِي جَهَنَّمَ

कहेगा के जो मेरे पास था वो ये हाजिर है। (हुक्म होगा) हर सरकश काफिर को

كُلَّ كَفَّارٍ عَنِيدٌ ۝ مَنَاعَ لِلْخَيْرِ مُعْتَدِلْ مُرِيبٌ ۝

जहन्नम में डाल दो। जो ऐर से बहोत ज्यादा रोकने वाला, जुल्म करने वाला, शक करने वाला था।

إِلَذِنِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا أَخْرَ فَالْقِيَهُ فِي الْعَذَابِ

जिस ने अल्लाह के साथ दूसरा भाष्टूद बनाया, तो उस को सज्जन अजाब में

الشَّدِيدُ ۝ قَالَ قَرِينٌ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ

हैंक द। उस का साथी कहेगा के ऐ हमारे रब! मैं ने उस को सरकश नहीं बनाया,

وَلَكِنْ كَانَ فِي صَلَلٍ بَعِيدٌ ۝ قَالَ لَا تَحْتَصِمُوا لَدَىٰ وَقُدْ

लेकिन वो खुद ही दूर वाली गुमराही में था। अल्लाह इरमाएंगे मेरे सामने जघड़ा मत करो, मैं ने

قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ ۝ مَا يُبَدِّلُ الْقَوْلُ لَدَىٰ

तुम्हारी तरफ पेहले वर्दि भेज ही थी। मेरे यहां कौल में तबदीली नहीं

وَمَا أَنَا بِظَلَامٍ لِلْعَبِيدِ ۝ يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ

और मैं बन्दों पर जरा भी जुल्म नहीं करता। जिस दिन हम जहन्नम से कहेंगे

هَلِ امْتَلَأْتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَرِيدٍ ۝ وَأَرْلِفَتِ

क्या तू भर गई? और वो पूछेंगी क्या कुछ और भी है? और जन्मत

الْجَنَّةُ لِلْمُتَقِينَ غَيْرَ بَعِيدٌ ۝ هَذَا مَا تُوعَدُونَ

मुत्तकियों के करीब लाई जाएगी, दूर नहीं होगी। (कहा जाएगा) ये वो है जिस का तुम से वादा किया जाता था

لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٌ ۝ مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ

हर तौबा करने वाले, छिक्कात करने वाले के लिये। जो भी रहमान से उरे बगैर देखे

وَجَاءَ بِقَلْبٍ مُنِيبٍ ۝ إِذْخُلوهَا سَلِيمٌ ذَلِكَ يَوْمُ

और तौबा करने वाला हिल ले कर आये। (तो उस से कहा जाएगा) तुम उस में सलामती के साथ दाखिल हो जाओ। ये हमेशा।

الْخَلُودِ ﴿٣﴾ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ ﴿٤﴾

रेहने का हिन है. उन के लिये इस में वो नेअमते होंगी जो वो चाहेंगे और हमारे पास और मज़ीद भी है.

وَكُمْ أَهْلَكْنَا قِبْلَهُمْ قِنْ قَرْنِ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ

और कित्ती कौमें हम ने उन से पेहले हलाक कीं जो कुव्वत में उन से बर्छ कर

بَطْشًا فَنَقَبُوا فِي الْبَلَادِ هَلْ مِنْ مَحِيصٍ ﴿٥﴾

थीं, फिर वो शेहरों में नक्खजनी करने लगे. के कहीं भागने की जगा है?

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَذِكْرًا لِمَنْ كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى

यकीनन इस में अलबता नसीहत है उस शब्द के लिये जिस के पास हिल हो, या वो कान

السَّمْعُ وَهُوَ شَهِيدٌ ﴿٦﴾ وَلَقَدْ خَلَقْنَا

लगाए इस हाल में के वो हिल से मुतवज्जेह भी हो. यकीनन हम ने आस्मानों और जमीन

السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سَتَةٍ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا

और उन चीजों को जो उन के दरभियान में हैं उन में पैदा किया. और हमें कुछ भी

مِنْ لُغُوبٍ ﴿٧﴾ فَاصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَيَسْتَعْجِلُ مُحَمَّدٌ

थकावट नहीं पहोची. इस लिये आप उन की बातों पर सध्य कीजिये, और सूरज के

رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْعَرْوَبِ ﴿٨﴾

तुलूअ होने से और सूरज के गुरुब होने से पेहले अपने रब की हमद के साथ तरबीह कीजिये.

وَمِنَ الْيَلِ فَسِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ ﴿٩﴾ وَاسْتَمِعْ

और रात के वक्त उस की तरबीह कीजिये और सज्दों (नमाज) के बाद भी. और सुन

يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِنْ مَكَانٍ قَرِيبٍ ﴿١٠﴾ يَوْمَ يَسْمَعُونَ

जिस दिन मुनादी करीबी जगा है. जिस दिन वो वाकेअ

الصَّيْحَةُ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوفِ ﴿١١﴾ إِنَّا نَحْنُ

में चिंधाड सुनेंगे. (कहा जाएगा के) ये कश्मों से निकलने का हिन है. यकीनन हम ही

نُنْتَيْ وَنُمْبِتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ ﴿١٢﴾ يَوْمَ تَشَقَّقُ

जिन्हा करते हैं और हम ही मारते हैं और हमारी ही तरफ लौटना है. जिस दिन जमीन

الْأَرْضُ عَنْهُمْ سَرَاعًا ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ ﴿١٣﴾

उन से फटेगी इस हाल में के वो दौड़े होंगे. ये कश्मों से उठाना हम पर आसान है.

نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَارٍ فَ

ہم بھوپ جانتے ہیں جو وہ کہے ہیں اور آپ ہن پر جذب کرنے والے نہیں ہیں۔

فَذَكِّرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعِيْدِ

ایس لیکے آپ ایس کوئی آن کے لئے نسیحت کیجیے ہس کو جو میرے انجام سے درتا ہے۔

رکوعاً تھا

(۵۱) سُبُّوٰةُ الْلَّاٰتِيْ مُكَبِّرِيْنَ

۵۰ آیا تھا

اوہر تو رکوع ہے سوڑاے ڈریات مککا میں ناجیل ہوئے

ایس میں ۶۰ آیات ہے

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

پڑھتا ہے اکٹھا کا نام لے کر جو بدا مہر بھان، نیہادیت رہنم والہ ہے

وَالذِّرْيٰتِ دَرْوَاءِ فَالْحِمَلٰتِ وَقُرَاءِ فَالْجُرِيْتِ

ہن ہوا اس کی کسی جو بھی پر کر گھاڑ ڈالتی ہے فیکر ہن بادلوں کی جو بوج کو ڈالتے ہے فیکر ہن کشاتیوں کی جو نر بھی

يُسْرَاءِ فَالْمُقْسِمٰتِ أَمْرًاِ إِنَّهَا تُوْعَدُونَ لَصَادِقٰتِ

سے چلتی ہے فیکر ہن فرشتوں کی جو چیز تک سیم کرتے ہے جس کا تم سے واپس کیا جا رہا ہے، یکینن وہ سمجھا ہے۔

وَإِنَّ الدِّيْنَ لَوَاقِعٌ وَالسَّمَاءُ ذَاتُ الْحُبُّكِ

اور یکینن ہنسا بھ جو ہونے والہ ہے۔ ہس آسمان کی کسی جو راستوں والہ ہے۔

إِنَّكُمْ لِفِي قَوْلٍ مُّخْتَلِفِي يُؤْفَكُ عَنْهُ مَنْ

(مککا والو!) یکینن تم اپنی لامباں والی بات میں ہو۔ ہس سے فیکر جاتا ہے ہس کو جو

أَفِكَ قَتْلَ الْحَرْصُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي غَمَرَةٍ

فیکر تا ہے۔ اٹکل سے باتے کرنے والے مارے جائے۔ وہ جو گسلت میں پڑے ہوئے،

سَاهُونَ يَسْأَلُونَ آيَاتَ يَوْمِ الدِّيْنِ يَوْمَ

بھولے ہوئے ہے۔ وہ سوال کرتے ہیں کہ ہنسا بھ کا دین کب ہے؟ جس دین

هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ ذُوقُوا فِتْنَتَكُمْ هَذَا

ہن کو آگ میں انجام دیا جائے گا۔ (کہا جائے گا) کہ تum اپنے فیکر کو چھو۔ یہ

الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ إِنَّ الْمُتَّقِيْنَ

وہ ہے جس کو تم جلدی تلبی کر رہے ہے۔ یکینن مختار کی لوگ

فِي جَنَّتٍ وَعِيْوِنَ أَخْدِيْنَ مَا أَتَهُمْ رَهْمٌ إِنَّهُمْ

جناتوں میں اور یہ میں ہوں گے۔ لے رہے ہوں گے وہ جو ہن کے رب نے دیا ہے۔ (ایس

كَانُوا قَبْلَ ذِلِّكَ مُحْسِنِينَ ﴿١﴾ كَانُوا قَبْلًا مِنَ الْيَوْمِ

वजह से के) वो ईस से पेहले नेकी करने वाले थे. वो रात में कम

مَا يَهْجَعُونَ ﴿٢﴾ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْرُونَ ﴿٣﴾

सोते थे. और सहर के वक्त वो ईस्तिगशार किया करते थे.

وَفِي آفَوَالِهِمْ حَقٌ لِلْسَّابِلِ وَالْحَرْوَمِ ﴿٤﴾ وَفِي الْأَرْضِ

और उन के मालों में हक था सवाल करने वाले के लिये भी और गैर साईल फ़कीर के लिये भी. और जमीन में

اَيْتُ لِلْمُؤْنِينَ ﴿٥﴾ وَفِي اَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ ﴿٦﴾

यकीन करने वालों के लिये निशानियां हैं. और खुद तुम्हारे नुक्स में भी. क्या फ़िर तुम देखते नहीं?

وَفِي السَّمَاءِ رُشْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ ﴿٧﴾ فَوَرَبِ السَّمَاءِ

और आसमान में तुम्हारी रोगी है और वो भी जिस का तुम से वादा किया जाता है. फ़िर आसमान और

وَالْأَرْضِ إِنَّهُ حَقٌّ مِثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطَقُونَ ﴿٨﴾

जमीन के रब की क्षमा! यकीन ये हक है उस के मानिन्द जैसा के तुम बोलते हो. क्या तुम्हारे

هَلْ أَتَكُمْ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكَرَّمِينَ ﴿٩﴾ إِذْ

पास ईश्वरीम(अद्वैतिस्सलाम)के मुआज़ज़ा मेहमानों का किस्सा पहोचा? जब वो ईश्वरीम(अद्वैतिस्सलाम)के पास दाखिल

دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا وَسَلَّمَ قَالَ سَلَّمٌ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ﴿١٠﴾

हुवेतो उन्होंने कहा असलामु अलयकुम. ईश्वरीम(अद्वैतिस्सलाम)ने फ़रमाया वअलयकुमसलाम. तुम ऐसे लोग हो जो अजनभी

فَرَاغَ إِلَى أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينِ ﴿١١﴾ فَقَرَبَةَ إِلَيْهِمْ

मालूम होते हो. फ़िर वो ज़दी से अपने घर वालों की तरफ़ गए, फ़िर वो एक मोटा ताज़ा बधूदा लाए. फ़िर उस बधूड़े को उनके करीब किया,

قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ﴿١٢﴾ فَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا

ईश्वरीम(अद्वैतिस्सलाम)ने फ़रमाया तुम खाते क्यूँ नहीं? फ़िर ईश्वरीम(अद्वैतिस्सलाम)ने उनकी तरफ़ सेखौद महसूस किया. उन्होंने

لَا تَخْفُ وَبَشِّرُوهُ بِغُلَمٍ عَلِيِّمٍ ﴿١٣﴾ فَاقْبَلَتِ اُمَّارَاتُهُ

कहा आप खौफ़न कीजिये. और उन फ़रिश्तों ने ईश्वरीम(अद्वैतिस्सलाम) को ईत्म वाले लड़की भशा रत ही. फ़िर उन की बीवी

فِي صَرَرٍ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ ﴿١٤﴾

सामने आई, फ़िर माथे पर हाथ मारा और कहा के मैं तो बुझता हो चुकी हूँ बांज नहीं बांज बांज

قَالُوا كَذَلِكٌ ﴿١٥﴾ قَالَ رَبِّكِ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيِّمُ ﴿١٦﴾

उन्होंने कहा के ईसी तरह होगा. तेरे रब ने कहा है. यकीन वो हिक्मत वाला, ईत्म वाला है.